

God keert terug

In Ghana noemen ze kerst: 'God keert terug'. En God keert ook terug. De signalen zijn overal, we moeten alleen tijd vinden om het te zien. Voor nadenken is tegenwoordig steeds minder tijd. We denken wel, maar we denken te weinig ná.

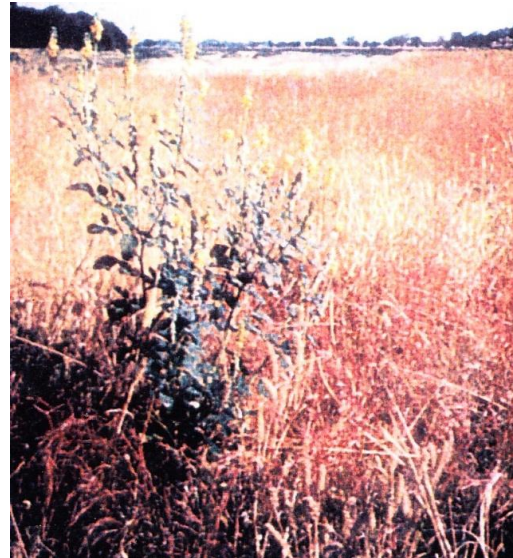
Nadenken betekent dat je het denken nog eens over doet. We denken wel, terwijl we spreken en terwijl we lezen, maar we nemen niet de tijd om dat denken nog eens over te doen.

Nadenken brengt ons dus een stap verder dan alleen het denken. Als ik zeg 'God keert terug' in de lokale taal in Noord Ghana, dan zeg ik: 'Winne Lemne'. En met Winne Lemne bedoelen ze in Noord Ghana Kerst.

Tijdens mijn reis door het noorden van Ghana zag opeens midden op een dorre vlakte een plant groeien. Een wonderplant. Want hoe is het mogelijk dat hier een plant groeit.

Achteraf blijkt het een eetbare plant die uitstekend werkt als groenbemester. Belangrijkste is misschien nog wel dat de plant de grond kan vasthouden en dus beschermen tegen erosie.

De Crotalaria is in staat de grond weer vruchtbaar te maken. De aarde keert dan weer tot leven. De naam van deze wonderplant wordt sinds mensenheugenis door hen die deze streek bewonen 'Winne Lemne' genoemd: 'God keert terug'!

Crotalaria

En stellen we ons nu eens voor dat in de toekomst deze, tot aan de horizon, totaal dorre grasvlakte zou veranderen in een groen-gele zee van bloeiende Crotalariaplanten! Het is niet onmogelijk, want mensen kunnen bewust beginnen met het verzamelen van deze in het wild groeiende plant; en die zaden uitzaaien tot aan de einder. De mogelijkheid is er, maar vraagt wel onderling vertrouwen en een eerlijke samenwerking van mensen die hierin geloven. Zou dat in korte tijd geen mogelijkheden bieden voor plekken zoals op deze foto en vervolgens voor hele streken en gebieden in Noord-Ghana? En vandaaruit naar de Sahel-gebieden?

Pater Frans Meddens

Uw gift voor het School Feeding Program kunt u overmaken op Rekeningnummer 14.72.23.415, van Stg. Vrienden van Christopher te Sevenum. Voor de belastingdienst is de Stichting Vrienden van Christopher een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) en daarom is uw gift aftrekbaar van de belasting

De *Crotalaria ochroleuca* is een eenjarige struik tot anderhalve meter hoog. De naam *crotalaria* is afkomstig van de rammelende zaden in de rijpe peulen. *Crotalum* is Latijn voor ratelen. De plant heeft gele bloemen van ongeveer een centimeter lang.

Het is een vlinderbloemige en kan dus, in symbiose met stikstofbindende bacteriën, vrij in de atmosfeer voorkomend stikstof binden in de bodem.

In sommige Afrikaanse landen wordt deze plant soms als groenbemester in de maïscultuur gebruikt. Het blad wordt in sommige gevallen als groente gegeten.

De groeidiur van deze plant is ongeveer 70 dagen van zaaitijd tot aan afrijpen van de zaden. Dit is afhankelijk van de temperatuur, daglengte en regenval.

Wat wil onze doelgroep?

Uit Ghana bereiken ons positieve geluiden. De schooltuin in Zangua leverde drie zakken maïs, die in Yebongo vier zakken pinda's. Dit meldt onze projectleider Franz Zemp in zijn verslag over het schoolvoedselprogramma van het afgelopen hongerseizoen dat duurde van februari tot september.

Franz laat echter ook een kritische toon horen: "We horen vaker van ouders dat ze vinden dat donoren voor meer input moeten zorgen, zoals voedsel en kookmateriaal, zodat de kinderen alleen nog maar hoeven te consumeren."

Deze kritische toon is voor ons een punt van aandacht. Wij vinden dat in het schoolvoedselprogramma een belangrijke bijdrage van de gemeenschap zelf moet komen. Zoals

dat tot op heden steeds is gelukt. Het is immers hun project.

Wij streven ernaar dat ouders en kinderen meewerken op het land en bij de bereiding van het voedsel. Dit kan uitstekend worden gecombineerd met scholing in voedselgezondheid en biologische landbouw. Door deze multidisciplinaire aanpak zal ons aandeel juist moeten afnemen. Wij willen dat ouders en kinderen meer meedoen. Maar wat willen zij? Franz gaat daarom in de verschillende gemeenschappen in gesprek met de schoolcomités, de onderwijzers en de lokale chiefs om de aanpak te bespreken. Wat willen zij? Hoe zien zij de toekomst van het project? In de komende periode krijgen we terugkoppeling van Franz.

Peter Nellen

Dure, maar gezonde pinda's

Voor veel leerlingen is schoolvoedsel een belangrijke reden om het hele jaar naar school te gaan. Maar toen in Zangua aan het begin van het hongerseizoen werd begonnen met het verstrekken van schoolvoedsel, steeg het aantal leerlingen aanzienlijk, meldde Franz Zemp in zijn verslag van afgelopen november.

De belangrijkste voedselgewassen in de schooltuinen van zowel Nabango als Yebongo vertoonden daarom opbrengsten. Schoolcomités besloten daarom basisvoedsel in te kopen in het zuiden, waardoor de prijzen gunstig bleven. Ander voedsel kon bovendien voordelig op de lokale markt worden gekocht. Vooral pinda's waren erg duur, vanwege de magere oogst in het noorden.

Toch werden deze ingekocht, pinda's zijn immers een goede bron van eiwitten voor opgroeiende kinderen.

Uw gift voor het School Feeding Program kunt u overmaken op Rekeningnummer 14.72.23.415, van Stg. Vrienden van Christopher te Sevenum. Voor de belastingdienst is de Stichting Vrienden van Christopher een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) en daarom is uw gift aftrekbaar van de belasting

*Een wijze ging op stap
Een tweede sloot zich aan
En toen ze met z'n drieën waren
Werd het een karavaan*

*Een karavaan de tijden door
Van blank en zwart, van her en der
Gezamenlijk volgen hetzelfde spoor
't Schijnsel van een ster*

*Een ster die nimmer doven zal
gezien hij wordt gevoed
zowel door 't kindje in de stal
als door ons warm gemoed*

Een zalige Kerst en een gezond 2014

Van iedereen aan iedereen

Meetrekkend in ons aller karavaan

Tijdens het 100 jarig bestaan van het Christendom in Ghana speelde de lokale bevolking in het noorden van het land het kerstverhaal na met een levende kerststal.

U ontvangt deze Rondzendbrief per post, omdat wij van u geen emailadres hebben of een onjuist emailadres. Wilt u in dit geval uw (nieuwe) emailadres sturen naar: jydbroek@kpnmail.nl, samen met uw naamgegevens, uw adres, postcode en woonplaats. Om kosten en papier te sparen, willen we u vragen om hier – zo mogelijk – gevolg aan te geven.

Uw gift voor het School Feeding Program kunt u overmaken op Rekeningnummer 14.72.23.415, van Stg. Vrienden van Christopher te Sevenum. Voor de belastingdienst is de Stichting Vrienden van Christopher een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) en daarom is uw gift aftrekbaar van de belasting